

Chryścijanskaja

Dumka

BIEŁARUSKI KATALICKI DWUTYDNIOWIK

№ 5 (131).

Wilnia, 5 sakawika 1937 h.

 Hod X.

Pani W. Pełčynskaja ab Bielarusach

Pani Wanda Pełčynskaja jość pasłom u Sojm ad Wilenščyny. 18. II sioleta jana skazała ũ Sojmie ab Bielarusach pramowu, jakoj — pawodle „Kur. Wil.“ № 51 — ahulny i hałoŭny žmiest tut drukujem.

— Siarod nacyjanalnych mienšaściami — kazała p. W. P. — bielaruskaja sprawa nie zajmaje hałoŭnaha miesca, ale adnosicca da jaje treba paważna, choćby dzieła taho, što sprawa heta maje žyćciowaje napaćcie. Na praciahu 19 stahodździa až da wialikaj wajny na bielaruskich ziemlach adbywałasja rusyfikacyja. Nažal i niekatoryja polskija palityki, bielaruskiju nacyjanalnuju świedamaść i warožaść da Polščy časta ũwadžajuc za adno i toje samaje i hetkim čynam padswiedama paddzieržwajuc henu rusyfikatarskiju palityku i kirujuc Bielarusaŭ ũ bok rasiejščyny.

Pani W. P. dalokaja ad taho, kab pieraaceniwać siću bielaruskaha ruchu, ale tak-ža sama nia wiera, kab u wialikaj swajej masie bielaruski sielanin zabyŭsia swajej mowy i społščyŭsia. Woś-ža

niedarečnaścij było-b zabaraniać hawaryć pabielaruku ũ uradach, nie dapuskać bielaruskaj mowy ũ polskim radyjo, a bielaruski abjezdny teatr uwažać za niešta prastupnaje. Baraćba z bielaruskim jazykom moža ũ wyniku dać tolki paćucio apryčnaści nawat tam, dzie jšče hetaha niama.

Nia treba tak-ža bielaruskaha ruchu ũwadžać, jak niešta štućnaje i minajućaje. Hety ruch maje naturalnyja i realnyja asnowy i mahčymaści swajho razwoju. Kali nawat žlikwidawać tuju ci inšuju bielaruskiju arhanizacyju, dyk heta susim nia znača, što hetym užo žlikwidujecca bielaruski nacyjanalny ruch. Palityka zabarony i pieraškodaŭ kulturna - prašwietnaj bielaruskaj pracy budzić zwyčajna niawieru ũ mahčymaść lehalnaj pracy, uzbudžaje nienawiść da ũladaŭ, budzić paćucio ũlasnaj siły i ũreście — što najwaźniejšaje — zmuša-je da nielehalnaj pracy i wiadzie da zblizeńnia z kamunistami.

Ŭ bielaruskim siale wyraštaje užo nowaja sprawa — heta sprawa bielaruskaj inte-

lihiencyi, katoraja nia maje naturalnaha adplywu i žywie na siale ũ biadzie i časta ũ halicie. Tymčasam hety ludzki mataryjał jość wartasnym i treba jaho adpawiedna wykarystać. Bielaruskaj intelihencyi treba dawać pasady ũ dziaŕžaŭnych uradach.

Pani W. P. wiera, što Premjer wynišćyć zwyčaj šukańnia dziaŕžaŭnaj nielojalnaści ũ tych hramadzian Polščy, jakija wyraźniej, čym inšyja przyznajucca da bielaruskaj nacyjanalnaści. Wiera tak-ža, sto Premjer spynić nakładaniem karaŭ za wiodry, za studni, za śmietnik, za sabaku — tady, kali sapraŭdy raschodzicca ab nacyjanalnuju palityku.

Uradawiec, što biespasredna stykajucca z bielaruskim nasielnictwam, pawinien znać bielaruskiju mowu, kab mahčy z im parazumiecca.

Bielaruski sielanin choča čytać, ale nia maje čaho. Zakryćcio „Biel. Krynicy“ jość pamyłkowym. Z adsutnaści bielaruskaj hazety sialanie čytajuc rasiejskuju. —

Hetak bolš-mienš wyhladaje mowa ab Bielarusach p. W. P. Wiedama, usiaho ab nas jana nie skazała, dy j to-

Arcybiskup Jury Matulewič i Biełarusy

(U 10 tyja ŭhodki jaho śmierci).

Sioleta 27.1 minula 10 hadoŭ, jak pamior u Koŭnie z tytułam arcybiskupa, byuŭшы wilenski biskup, Litowiec, Jury Matulewič. Byu heta praŭdziwy Chrystusawy Apostał. Da ŭsich jon adnosiusia sprawiadliwa. Sprawiadliwyni jon byu i da nas Biełarusau. Woŭ-ža ŭ 10-tyja ŭhodki jaho śmierci i my jaho ŭspaminajem.

Ab arcyb. J. Matulewiču ŭ 1933 h. wyjšła ŭ Litwie kniŭka („Arki-vyskupas Jurgis Matulevičius“), u jakoj roznyja asoby pamiaścili ab im swaje artykuly i ŭspaminy. Miŭ inšymi joŭc tam uspamin slui arcybiskupa A. Meciunasa, u jakim ŭmat joŭc cikawych wiestak ab

je, ŭto skazała — zrazumie-laja reč, z punktu hledžańnia wyklučna polskaha — dalokim joŭc da taho, jak biełaruski nacyjanalny ruch u Polŭcy wyladaje sapraŭdy. Adnak treba ŭćwierdzić, ŭto mowa p. W. P. — heta hołas ŭmiely i ŭlachotny, ŭto ŭmat u sabie maje praŭdy, i ŭto Biełarusy jej i za heta pawinny być udziačny.

adnosinach arcybiskupa i da Biełarusau. Waŭniejŭŭyja z henych wiestak pieradrukoŭwajem dasłoŭ-na. Woŭ jany:

— Ja prybyu da biskupa J. M. ŭ Wilniu, — kaŭa A. Meciunas — u sprawach kaŭcielnych majejrod naj Radunskaj parafii. Miŭ inšym biskup skazaŭ, ŭto jon patrabuje čaławieka, jaki-by ŭmieu palitoŭ-sku, papolsku, **pabiełarusku** i pa-rasiejsku. Hetkim čaławiekom aka-zaŭsia ja i chutka apynuŭsia ŭ biskupa kwatery...

Klerykaŭ, jakija ŭŭylyli bisku-pu da ŭw. Imŭŭy, zapraŭau jon na harbatu. Ab ich nacyjanalnaŭci zwyčajna wiewau zahadzia. Z Li-toŭčami hawaryu palitoŭsku, z **Biełarusami pabiełarusku** i z Pala-kami papolsku. Dziela taho, ŭto ŭ Wilenŭčynie niamala biełarusau joŭc społŭčanych, dyk biskup klerykaŭ Biełarusau zaachwočau nie zabywacca swajej rodnej mowy, kab mahcy paŭla bołŭ karysna pracawać dla swajho narodu. U niekatorych kaŭciołach biskup dawzoliu karystacca biełaruskaj mo-waj...

Dziela taho, ŭto duŭa časta prychođzilasia spatykacca z Biełarusami, pierawaŭna z sialanami, jakija wyklučna tolki pabiełarusku

haworać i inakŭŭ nie rozumiejuć, kab lepŭ nawučycca ich mowy, biskup čytaŭ i biełaruskija kniŭki. Nie-zrazumiełyja ŭlowy ja jamu abja-ŭniaŭ.

Biskupa mnohija baćkam na-zywali. Pomniu, adzin ksiondz Biełarus wyjšauŭŭy ad Biskupa, ska-zaŭ: „Z biskupam pahawaryu jak z baćkam, aŭ lahčej na sercy“.

Asabliwa ŭčyra biskup hawaryu z sialanami. Bywaŭa wypytaŭ ab usich padrobnaŭciach ich ŭyćcia, a tak-ŭa razwaŭau ich i paciaŭau. A kali haworačy zaŭwazyu, ŭto Biełarusam polskaja hutarka nie ŭdajacca, sam pačynaŭ hawaryć pabiełarusku. Pomniu, jak adzin biełarus sielanin, wyjšauŭŭy ad bi-skupa, kazaŭ: „Wot biskup, dyk biskup! Čatyroch biskupaŭ znaŭ, ale ni adnaho takoha nia bylo. Pryniaŭ, u miakkaje kresta pasa-dziŭ, raspytaŭ praŭzonku, pra dzia-ciej, pra skacinu... Wot dobry, dyk dobry!“ —

Hetak adnosiusia arcyb. Matu-lewič da biełarusau, jak ab hetym uspaminaje jaho sluiha A. Meciunas. Praŭda, my znajem jaŭc bołŭ ab sprawiadliwych jaho da Biełarusau adnosinach, ale chopić i hetaha, kab uŭanawać pamiać wialikaha biskupa, ŭčyraha naŭŭaha pryjaciela, u 10-tyja ŭhodki jaho ŭmierci.

K. M.

Ad. Stankewič.

Mahnuŭŭeŭski i Babroŭski.

(Da wytokaŭ biełaruskaha adradŭeńnia).

I.

Mahnuŭŭeŭski.

(Praciah).

* * *

Kali ŭznialasia hetaja sprawa, to ŭziarnuli ŭwa-hu na ŭkołu i na ks. Mahnuŭŭeŭskaha. Daniaŭli he-ta Juraha i Radziwił.

Pry hubernatary kn. Radziwił staŭ dakarać ks. Mahnuŭŭeŭskamu, ŭto pryčyna buntu heta jon i ja-ho ŭkoła. Ks. Mahnuŭŭeŭski maje, moŭ, hramadny ŭplyu na narod, moh-by wyjšci da ich i ŭhawaryć supakarycca pier d panam, ale ks. Mahnuŭŭeŭski he-taha zrabieć nie chacieŭ, sŭŭlajučysia na chwaro-bu, a za wykryćcio ŭkodnaj ŭkoły hraziŭ, aprača taho, paŭzalicca biskupu.

Hubernataru pakazaŭsia dziuńnym hety čaławiek, saŭsim nie padobny da druhich. Saŭsim ŭdzičeŭ, spraŭcieŭ i z muŭykami trymaje.

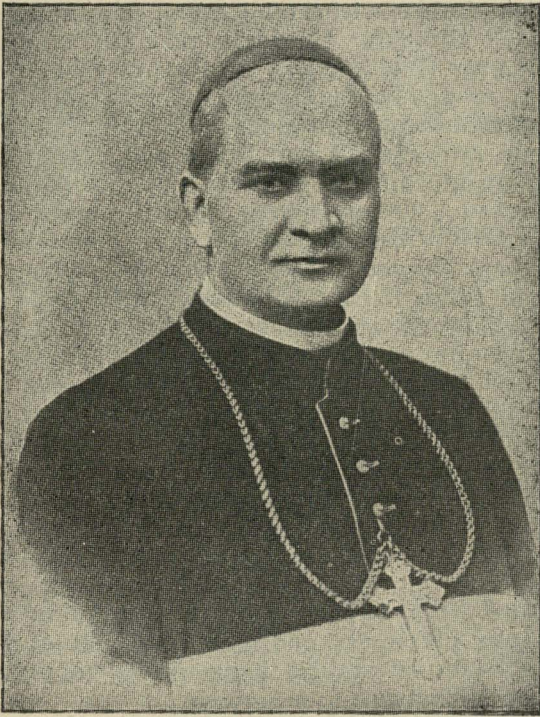
U adnaho z wućniaŭ, Bachryma, znajŭli wier-ŭŭy, katoryja pakazalisia padazronnymi. Palicyja sta-

ła ŭkać druhich wierŭau i boleĭ. Ciapier pačalasia nowaja sprawa ab ŭkołe.

Rŭtar „Powieŭci z czasu mojego“ padaĭe nie saŭsim akuratnyja wiestki ab wykryćcio ŭkoły Pa-wodle jaho sloŭ, jeŭdzili ŭ Kroŭyn dziela hetaha sam Nawasilcaŭ i rektar wilenskaha ŭniwersytetu Peli-kan i z razhaworaŭ z ksiondzom Mahnuŭŭeŭskim da-wiedalisia, jakaja ŭkodnaja jaho ŭkoła. Dakumanty, katorymi ja karystaŭsia, a im treba wieryć, ničoĭa ab hetym nia kaŭć. Sprawa byla inaçaj, krychu praŭcieĭ i jaŭnieĭ. Horadzienski hubernatar, atrymaŭ-ŭŭy ŭaŭabu Jurahi i Radziwił ab buncie sialan, pa-jechaŭ na miesca sam. Juraha i Radziwił skazali, ŭto pryčynaj usiamu ŭkoła.

Pačalasia ŭledztwa ab ŭkołe. Čto wućyć, č-cho wućać, skolki wućniaŭ, jak nazywajucca. Radzi-wił tolki tady ŭbačyŭ, ŭto jon daloka zajŭoŭ u swa-jej ŭaŭabie, ŭto nielĭha saŭsim zakrywać ŭkołu, a cha-piła-b zrabieć niekatoryja pieramieny ŭ ŭkołe: treba adŭnuć ŭkodnaha čaławieka arihanistaĭa Ar-łoŭskaha, dać dla dahladu ŭkoły bołŭ ŭdolnaha wika-rah, i kab sam probarŭć nie naznačaŭ wućyciaŭ i ich pamocnikaŭ.

Widać, staromu Mahnuŭŭeŭskamu ŭledawaciel nia raz stawiŭ pastku i praz heta dawiedywaŭsia, jak wućyli wućniaŭ. Ks. Mahnuŭŭeŭski staŭ chwalić Paŭla Bachryma, ŭto jon boleĭ wierŭau napamiać wiedaje, a nia tolki tyja, ŭto ŭ jaho ŭziali.

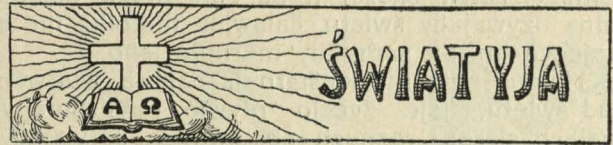

† Arcybiskup Jury Matulewič.

Mnohija moža jašče j nia wiedajuć, što jość u nas bielaruski katalicki malitaŭnik „H o ł a s D u š y“. Woś-ža bielarusam katalikom prypaminajem ab hetym, radzim kupić jaho (kaštuje tolki 50 hr.), zašsiody brać z saboj u kaścioł i malicca z jaho.

Kniaź Radziwił u taho-ž śledawaciela hetak świedczył ab škole i ab Mahnušeŭskim: „Ks Mahnušeŭski nikoli nie dawał nawuk, patrebnych dla narodu, a, zaprošany prystawam, nie chacieŭ strymliwać sialan ad buntu, dadzienaje prystawam abjaŭleńnie pračytaŭ publična ŭ kaściele, ale muzykom pakazałasia što jon trymaje ichniuju staranu, nie karystaŭ z swajho pałažeńnia dzieła ŭspakajeńnia, i nia choča ŭhawaryć sialan pajści na rabotu. Woś hetkija adnosiny i byli pryčynaj taho ŭkoru, što z jaho školy nia moža wyjści ničoha dobraha, bo jon sam nie staraŭsia, a toj, chto wučyŭ dziaciej. Parafijanowič, nia zdaleŭ nawučyć dziaciej pawinnaści ichniaha stanu i ŭmacawać prawily dobraj marańnaści, bo lubiŭ wypić, i razam z druhimi pisaŭ roznyja žalaby na pana. Aprača taho pry mnie pa zahadu Mahnušeŭskaha chłopczyki deklamawali niahożyja dla sialanskich dziaciej bajki i wieršy, heta byŭ najlepszy dowod, jaki kirunak školy. Adnača ciapier napeŭna skazać nie mahu, kab heta szkoła była pryčynaj usich hetych sumnych zdareńniaŭ, bo ja ŭ hetym dwary nia żyŭ i ŭsia drabiza błaħoha ŭpływu nawuk mnie niewiadoma“.

Juraha horaj adzywaŭsia ab škole i ab wučycielu Parafijanowiču, nazywajućy jaho buntaŭščykom. Nia možna, moŭ, jamu darawać taho, što jon u swaich rapartach nazywaje wučniaŭ miaščanami, a nie sialanami, i sabranyja takimi, kaža, wučycielami dzieci mahli nawučycca nia stolki malitwy,

Świataja Helena.

Ad prostaj biednaj dziaŭčyny da najwyšejšych stupieniaŭ sławy carycy rymckaj, ad nizekaha pahanstwa da wysokaj świataści chryścijanskaj — woś ślach życcioŭy światoj Heleny.

Żyła Helena siarod many hetaha świetu, majućy zašsiody dźwiery adkrytyja da karvstańnia z jaho, a ŭsiožtaki, jak ubačym, ŭścierahčysia ŭmieła ad jaho błaħich upływaŭ i serca swajo zachawała ŭwieś čas wolnym i Bohu addanym. Kali mnohim świew zjaŭlajecca niečym škodnym, niebiaśpiečnym, joj naadwarot — jon staŭsia karystnym dla wiečnej mety i ŭščaścia.

My prywykli ŭsio dačasnaje zwać manoj, nam kažuć pahardźaci świewam. Tymčasam świew — dačasnaść heta-ž dzieła ruk Bożych, tam ułażyŭ Boh mudraść i ŭsiemahutnaść swaju. Z hetaj pryčyny jość wielmi waźnym zrazumieć, što takaje świew i jakimi majuć być naŭy da jaho adnosiny.

Centralnym punktam, wiankom usich tworaŭ akazwajecca čaławiek praz swoj rozum i wolu. Jon, majućy mahčymaść usiudy bačyć śled dziejnaści Bożaj, maje tak-ža wialiki abawiazak pryznać Bohu naleźnuju chwału za ŭsio isnujućaje. Wyniatku tut nia moža być nijakaha, bo-ž i najmienšaja reč ad Boha pachodzić. Metaj ŭsiaho jość Boh, tymčasam čaławiek wolaj swajej adwiarnuć moža toj paradak adwiečnej sprawiadliwaści i praz swajo-ž samahubstwa skirawać twory Bożyja da siable samoha. Woś dzie zjaŭlajecca taja marnaść, mana świetu. Nia świew jość marnym, ale nieadpawiednaje karystaŭ-

skolki dumak ab prywilejach i wolnaściach, i ŭmacawańnia ŭ uporstwie dŭ ślapoj nienawiści da dwornych zahadaŭ, a jakich nawuk nawučajuć u škole, možna pabačyć, kali paŭziracca na wučyciałoŭ.

Wynikam usiaho hetaha byŭ zakryćcio školy; ks. Mahnušeŭskaha ŭziali pad nadzor wajennaj kamandy, a pašla addali pad nadzor palicyi.

Byŭšy pad nadzoram, prvity horam, pamior ks. Mahnušeŭski 24 śnieźnia 1828 hodu, majućy kała 70 hadoŭ.

Tymčasam sprawa ab škole išła swajej čaradoj.

23 studnia 1829 hodu z Wařawy Wialiki Kniaź Kastantyn, brat Cara, razabraŭšy ŭsiu sprawa, prysłaŭ taki zahad u Wilniu: pryznać Mahnušeŭskaha niewinawatym, zwolnić ad nadzoru, a horadzienskam u gubernataru za nieahladny pastupak zrabieć wihawar.

Ks. Mahnušeŭski nia moh užo hetaha pačuć: jaho cieła spačywała ŭ miortwaj ściudzionaj ziamli.

Niekatorych sialan sasłali. Chadzili čutki, što Paŭłu Bachryma byli zdaŭšy ŭ rekruty. Dumaju, što heta niapraŭda. Lišnie mały byŭ na heta. Jamu bylo 15 hadoŭ. *) —

Hetkija wiestki ab Ks. Mahnušeŭskim i ab Paŭluku Bachrymie na padstawie ŭspomnienaj kniźki i dakumantaŭ padaŭ nam A. Janułajtis.

*) M. Harecki dahadwajecca, što ŭ wojsku jon byŭ, adtul wiarnuŭsia, żyŭ u Krošynie i pamior 1891 h.

nie im. I zatym skazać treba, što hetak nieadpawiedna iŭżywajučy świetu, čalawiek niatolki nie karystajecca im, ale sapraŭdy marnuje jaho.

Helena heta nie klaštarnaja dziewa, adarwanaja ad świetu, jaje žyćcio płynie na ŭzburanych chwalach siarod roznych abstawinaŭ, spryjajučych skarej da hrechy, jak da cnoty. Budučy dačkoj biednych bačkoŭ, wyručała ich u chatnich haspadarskich zaniatkach. Mieli jany zajezdny dom, niby karčmu, dzie padarožnyja mahli adpačyć, pakrapicca. Helena prymała haściej i ŭsluhoŭwala im. Skolki pryšłosia nasluchacca tut stoŭ niepryzwaitych, jakaja niebiašpieka dziaŭčynie! Adnaŭ razu zajechaŭ siudy niejki achwicer wysokaha wielmi čynu. Jon śledziačy za maładoj dziaŭčynaj, zaŭważyŭ jaje niazwyčajnuju rastaropnaść i stydliwaść. Hetaja niawinnaść prydaŭwala cełaj asobie dziaŭčyny stolki čaru, što, nie zwaŭwajučy na biednaje jaje stanowišča, aža-niŭsia z jeju. Ciapier, jak ŭhonka wydatnaha ŭradaŭca rymaskaŭ, prystroiłasia jana ŭ wysokuju pawahu i značeńnie. Na hetaj wyšyni lohka maŭla-b zakrucicca haława koŭnaj ŭančynie. Nia toje było z Helenaj. Choć nia była jašče chryścijankaj, ale jaje rozum pryrodny, uzhadawany ŭ atmosferu chryścijanskaj, daŭ joj tut patrebnuju roŭnawahu ducha. Jana wykarystała swajo wysokaje stanowišča pra-dusim dla siabie samoj, bo nia tolki dapasawałasia da jaho swajej peŭnaj pawiarchoŭnaj ahladaj, jak heta časta miŭ ludźmi bywaje, ale padniała i daskanalnaść swajho charakteru, swajej duży na roŭniu tak-ža wyšejšuju, zblizajučysia hetak što razbołs da chryścijanstwa.

Usiu starannaść i matčynuju apieku kładzie Helena na ŭzhadawannie syna swajho Kastantaha. Nie pračuwała, što ŭzhadoŭwaje świetu pieršaha imperatara chryścijanskaha, prahnula jamu adnoha tolki, kab byŭ dobrym česnym čalawiekam.

Jak dreŭka wichrami i buraj, jak ŭaleza ahniom, tak charakter čalawieka macujecca ciarpieñniem. Cezar Dyoklecijan, daŭču pawyšeñnie muŭu Heleny, zahadaŭ adnačasna jamu raŭwiaścisia z ŭhonkaj, a ŭziać sabie druhuju z bołš vysokaha rodu. Nia było rady, zahad musiu być spoŭnieny. Lohka zrazumieć moŭam, jak balučaj była razłuka z dobrym muŭam i lubym synam, katory tak-ža ad jaje byŭ adniaty. Razwiazku swajej niadoli znajšla Helena ŭ chryścijanstwie. Jak ščyraya chryścijanka jana prywiała skora ŭzburanaje serca swajo da cichoj. spakojnaj roŭnawahi. „Boh daŭ, Boh uziaŭ, niachaj imia Jaho bahasławlenym budzie.“ Sajšlaŭsia z synam tolki tady, kali toj pašla śmierci bački zaniaŭ niezaleznaŭ pa im stanowišča. Sonca radaści zajašniela iznoŭ ŭ jaje duży. tymbolš, što Kastanty byŭ padatnym na ŭpłyŭ swajej maci chryścijanki i dawau dobruju nadzieju, što kališ i sam prymie chryścijanstwa. Padziei historyčnyja jaho skora wysoka pastawili ŭ dziaŭwawie rymaskaj. Pakanašy swaich praciunikaŭ, sam urešcie pryniaŭ tytuł imperatara rymaskaŭ. Kryŭ, katory pakazaŭsia jamu na niebie, jak zaruka pieramohi nad woraham, ciapier z woli i pawahi jahonaj staŭsia ŭ dziaŭwawie jaŭnajadnakaj chryścijanstwa.

Ale iznoŭ niadoŭhaja radaść była Heleny. Kastanty ŭ parywie hniewu dakanaŭ u siamji swajej zabojsŭta. Heta tak horka zasmucila Helenu, što raŭwitaŭšysia z domam pajšla šukać paciechi ŭ dzelokuju Palestynu, u kraj Chrystusa. Tam pa śladoch Jaho stupajučy, razwaŭała wialikaje miłaserdzie Boŭŭaje nad hrešnym rodem ludzkim. Tam na Kalwaryi znajšla zrakapany kryŭ Chrystusa i spaznaŭšy jaho, dała świetu na ŭspamin i bahasławienstwa.

Ks. Dr. I. Rešeć.

DAROH I NAŠAJE AJČYNY...

*Darohi našaje ajčyny!
Kali, ŭ jakija wy časiny
Lahli izhibistaj pałoskaj,
Zlučyli sioły, wiosku z wioskaj,
Cieraz bary i imšary,
Z jakoj, pytajusia, pary
Idziecie wy kudyś daloka,
Na't prost praz rečki ŭ brod hlyboki?
Was čhto wywodziŭ, čhto was mieryŭ,
Dla was čhto siek bary siakieraj?
Čhto pieršy jechaŭ śledam hetym?
Kudy, pa što, z jakaju metaj?
Ech, wy darožki wiekawyje,
Ci-ŭ wy byli ušciaŭ krywyja?
Wy šmat čaho maŭla-b skazać —
Na was tajnic laŭyć piačać!
Adnu darožku tolki znaju —
Swajho žyćcia. Kališ pucina
Wiała ad rodnaje ajčyny,
Błukaŭsia doŭha ŭ swaim kraju.
Škada, škada mnie hetych let!
O, što-b ja daŭ, kab heny sled
Ŭ mazhoch zacioreci nazaŭsiody!*

J. Bylina.

Biełaruskaja chronika.

„Biełaruskaja Krynica“ adżyła. Haradzki Sud m. Wilni 25.II siol. razhladaŭ sprawu red. „Bieł. Krynicy“ Ad. Dasiukiewiča. Sprawa datyčyła apošniaj kanfiskaty hetaha časapisu i adnačasna jaho spynieñnia na haspadarčym pasiedžañni Wil. Akruŭn. Sudu. Hetki abarot usiej sprawie nadaŭ Apelacyjny Sud, u jaki redakcyja apelawała ad Sudu Akruŭnoha. Woš-ŭa razhledziŭšy sprawu, Haradzki Sud spynieñnie „Bieł. Krynicy“ skasawaŭ.

Kanfiskata adnadnioŭki. Nia-daŭna wyjšła ŭ Wilni adnadnioŭka „Беларуская Доля“, jakaja ŭladaj była adrazu skanfiskawana.

Red. J. Paŭniak pad nadzoram palicyi. U minulyŭm tydni palicyja pawiedamiła red. J. Paŭniaka, što jon, na padstawie pa-stanowy Sudu, musieć koŭny tydzieñ maldawacca ŭ palicyi. Pastanowa heta wydana ŭ zwiazku z sudowymi sprawami za „Bieł. Krynicy“.

Ahulny schod Bieł. Naw. T-wa adbyŭsia 28.II sioleta, na

U Biełarusau Katalikou.

Rekolekcyi adbyłisia 25, 26, 27 i 28.II ŭ kaściele św. Mikalaja. Kirawaŭ imi Ks. J. Hermanowič, maryjanin.

Pamiŭr ksiondz biełarus u Łatwii M. Michasionak. Radziŭsia 1888 h. ŭ Reŭzycy, staŭsia ksiondzom 1911 h. Pracawaŭ pierawaŭna ŭ Sibiry. Balšawiki byli sasłaŭšy na Sałauki. Čuŭsia zaŭsiody biełarusam i ščyra lubiu swoj narod.

jakim byli wybrany ŭłady T-wa i abhaworany arhanizacyjnyja sprawy.

Kanfiskata pašla 7 hadoŭ. Administracyjnyja ŭłady skanfiskawali apawiadañnie ŭlad-Inicka-ha „Son Haŭryły“ i zbornik wieršaŭ M. Wasilka „Šum barawy“, wydanyja jašče ŭ 1929 h.

„Беларуская Борьба“ — miesiačnik pčalarstwa i miadowa-lekarskich ziołak. Wyjšau № 1 sioletniaha 1937 h.

Biełarusy ŭ čeść Puškina majuć naładzić akademiju 14.III z nahody 100-lećcia jahonaj śmierci.

WASILKI

Addziel dla dzieciej.

Ludzkoje życie.

(Kitajskaja kazka).

Kali byŭ stworany świet i ũsio patrebnae da życia, zjawiŭsia pierad Boskim tronam čalawiek i kaža:

— Boža, stwaryŭ Ty mianie čalawiekam. Skaży ž, ci doŭha żyć budu, što mahu jeści, jakaja należycca praca?

Boh adkazaŭ:

— Budzieš żyć tryccać hod. Jeści možna ũsio, što tabie budzie smakawać, rabi, što zachočaš, a ũ pracy palahču jašče tabie tym, što budzieš panam nad usimi žwiarmi.

— O Boža — adkazaŭ čalawiek, — dziakuju Tabie za los, jaki z Twa-jej łaski mnie wypaŭ. Ale zamala życia mnie daješ!

Boh ušmiachnuŭsia i kaža:

— Dobra, ab hetym pahutarym pašla. Stań woš tut z boku, bo bačyš chtośi jdzie.

Pryjšoŭ woł da Boha i kaža:

— Stwaryŭ Ty mianie, Boža, wałom, chacieŭ-by wiedać, jak doŭha żyć budu, što jeści mahu i jakaja praca mianie čakaje?

— Bačyš čalawieka? — Woš jon staić — skazaŭ Boh. Jon budzie twaim panam. Jeści budzieš sałomu dy siena, a żyć tryccać hod.

— Zasmučany woł adkazaŭ:

— Ciażkoje budzie życie. Pry-hetym šmat treba żyć. Skaraci, prašu Ciabie, majo ciazkaje życie choć na niekalki hod.

Čalawiek, pačuŭšy heta, kaža:

— Boža, zabiary jamu paru hod, dy daj mnie.

— Dobra! Zabiaru wał dwaccać hod. Možaš čalawieča dadać ich da swaich tryccaci. Tady budzieš żyć piadcziesiat hod.

Tady pierad tronam ũsiewyš-niaha zjawiŭsia sabaka.

— O, Boža, — skazaŭ — Wo-la Twaja stwaryła mianie sabakam. Kolki hod budu żyć, čym budu żywicca i jakaja praca čakaje mianie?

— Bačyš čalawieka? Woš staić. Jon budzie twaim panam. Jeści budzieš kości i adpadki z jaho stała, dy ścierahčy budzieš jaho dom i bahaćcie. Žyć budzieš tryccać hod.

— Saprady, sabačaje życie! Hetak šmat hadoŭ maju żyć! Skaraci, Boža, lik hadoŭ ciazkaha majho życia?

Čalawiek, pobač stojačy, šapnuŭ Bohu.

— Boža, zabiary jamu častku życia, dy achwiaruj mnie!

Ušmiachnuŭsia Boh i kaža:

— Chaj budzie, jak chočaš. Zabiaru sabaku dwaccać hod i dam tabie.

I hetak stałasia, što sabaka żywie dziesiac hod, a čalawiek siemdziesiat.

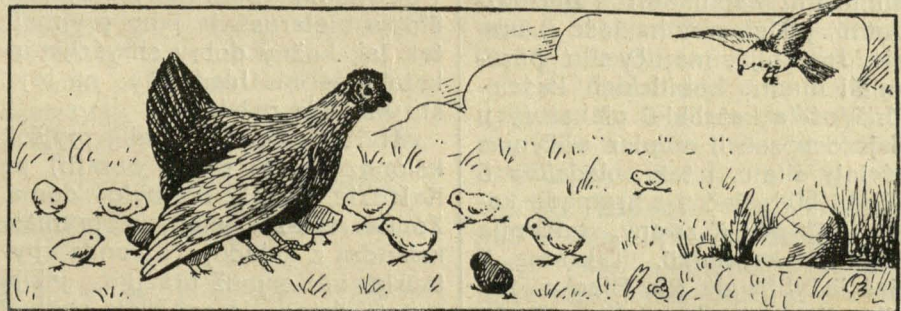
Tolki pieršyja tryccać hod żywie čalawiek paludzku, pracuje ũmieru, wiasioły i ciešycca swaim życiu.

U dalejšych dwaccaci hod żywie čalawiek, jak woł: pracuje ciazka panad siły, zaŭsiody spacieŭšy i imkniecca da zdabyćcia bahaćcia, jakoje małto-b zabiašpiečyć jaho starać.

U praciahu nastupnych dwaccaci hod żywie čalawiek, jak sabaka: kali maje bahaćcie, ściera-že jahc cierz siły, dy ũsio ũ wieč-naj trywozie. dy ũ wiečnym strasie zhuby. Nia choča z nikim swaim bahaćciem padzialicca. Wia-dzie życie biaz krychi radaści i wiasiołaści.

Usio panury dy maŭkliwy.

Hryška Biadulski.

IV. Sumny čas

u Połackim Kniaźstwie.

Sumny čas nastaŭ dla biela-ruskaha narodu pa śmierci ũsia-sława. Paasobnyja bielaruskija kniazi pierastali słuhać połackaha kniazia. Razharełasia chatniaja wajna. A ũ hetym-ža časie wojska paŭdniowa-ruskich kniazioŭ što-raz bolš i bolš zalivala našu bać-kaŭščynu, niščyła našyja harady, rujnawała naš kraj. Ziemi što pryłahajuć da Dniapra, Džwiny,

Prypiaci, Biareziny, dymilisia pa-žarami; hareli i pušcieli harady i sioły; žycharoŭ, ahrablenych i zrani-nenych, cełymi tysiaćcami zabira-li ũ pałon i hnali na poŭdzień, a paźniej, jak niawolnikaŭ, pradawa-li ũ dalokuju Aziju. Sumny hety abraz zakončyŭsia chaŭrusnym pachodam paŭdniowa-ruskich kniazioŭ u 1127 h. na Bielaruś. Pad hetaj nawałaj, u 22-hodzie pašla śmierci ũsia-sława, paŭ i Połack.

Zdawalaŭsia, što ũžo nijakaja siła nie padymie bielaruskaha na-

rodu. Čužyncy razhaspadarawalisia ũ našym kraju i ũsiakami sposabami staralisia jak najbolš jaho wykarystać. Pdnak-ža narodnaja ciarpliwaść maje swaje hranicy. U try hady pašla razhromu bielaruskaha kniazstwa paŭdniowa-ruski-mi kniaziami wybuchła paŭstań-nie proci najeźnikaŭ. Čužyncy z našaha kraju byli wyhnany, a ũ Połacku sabrałasia wieča, na jakim Wasilka Rahwałodawiča, ũsia-sławaha ũnuka, vybrali kniazem.

W. Jermałkowič.

× **Mižnarodny katalicki mirny kanhres.** U Utrechcie niadaŭna adbylosia pasiedžańnie rady halandskaha Katalickaha mirnaha sajuzu pad kiraŭnictwam daminkanina a. prof. I. Korsa. Na hetym pasiedžańni abhaworany byŭ plan sklikańnia ŭ 1937 h. ŭ Hagu mižnarodnaha katalickaha mirnaha kanhresu. Na hety kanhres majuć być zaprošany wydatnyja asoby — kataliki z usiaho świetu, jakija pracujuć dla dobra miru na ziamli.

× **U Juhasławii** jość 6.785.000 prawasłaŭnych, 5.517.000 katalikoŭ, 1.561.000 mahametanaŭ i 250 000 asob inšych wierawyznańniaŭ.

× **Pałac biazstydnyja knižki.** Palicyja ŭ Londynie (Anhlii) spaliła 38.000 pornograficznych (biazstydnych) knižak i žurnałaŭ, skanfiskawanych ŭ kniharniach.

× **Zmahańnie meksykanskich katalikoŭ za adčynieńnie kaściołaŭ.** Jak wiedama, u Meksyku ŭžo ad daŭžejšaha času idzie zmahańnie miž katalikami i biazbožnikami, jakich mnoha jość u uradzje. Apošnja, majućy siłu, pazačyniali mnoha katalickich kaściołaŭ. Woś-ža kataliki ŭ niekatorych miastach začali ciapier adčyniać kaścioły siłaju. I tak, niadaŭna ŭ Orižabi 50-tysiačnaja hramada katalikoŭ, bjućy ŭ zwany, adčyniła nieskalki kaściołaŭ. Taksama ŭ mieście Willa de Rio Blanco kataliki siłaju nie dapuścili začynić ichnija kaścioły. Palicyja pry takich wypadkach čujecca biazradnaja i mnoha nie pieraškadžaje, bo baicca wyklikać bolšych zaburieńniaŭ.

× **Mižnarodny Eucharystyčny Kanhres.** Nastupny mižnarodny Eucharystyčny Kanhres adbudziecca sioleta 26—29 trańnia ŭ stolicy Wuhorščyny Budapeście, u čeść św. Ściapana karala Wuhorščyny, jakoha budzie prypadać 900-hodździe.

× **Mižnarodny Kanhres Katalickich Lekaraŭ.** U Rymie ad 28

da 31 sakawika adbudziecca Mižnarodny Kanhres Katalickich Lekaraŭ. Kanhres začniecca nabaženstwam u bazylicy św. Piatra. Padčas Kanhresu buduć pračytany dwa referaty ab roli lekaraŭ u katalickaj akcyi. Učasnikaŭ kanhresu prymie św. Afciec.

× **Mižnarodny Kanhres Biazbožnikaŭ.** Niadaŭna ŭ Maskwie adbyŭsia Mižnarodny Kanhres Biazbožnikaŭ i Wolnadumcaŭ. Na hetym Kanhresie abhaworana spra-

wu stwareńnia wialikaj prociurelihijnaj centrali i „Biazbožnickaha Internacyjanału“ pad apiekaju maskoŭskich kamunistaŭ. Pastanoŭlena ŭ najbližejšym časie stwaryć specyjalny mižnarodny fond dla prociurelihijnaj prapahandy. Praramu pryńiatuju Kanhresam na budućniu charakteryzujuć słowy Jarasłaŭskaha - Hubelmana: „Choćam usie cerkwy zamianić u polymia.“ Jakaja dzič!

Bielarusa abminaje.

Naležu ja da parafii św. Rafała. Da 1935 hodu — kožny hod ksiondz z kaścioła św. Rafała, chodziaćy pa Kaladzie, zachodziŭ i da mianie (bo widać nia wiedaŭ, što ja bielarus), ja jaho pryjmaŭ, tak jak kožny dobry chryścijanin-katalik — nia hodzićy na toje, što ksiondz palak.

U 1935 hodzie, kali pryjšoŭ ksiondz (z tej samaj parafii) pa Kaladzie, mianie nia było doma. Žonka tak-ža wietliwa pryńiała ksiandza z kaladoj. Ksiondz pytaŭsia: hdzie muž pracuje, jakija hazety čytaje. Haspadynia chaty i adkazała jamu, što muž pracuje ŭ bielarskaj drukarni i što čytaje „Chryścijanskuju Dumku.“

Na heta ksiondz zaprapanawaŭ, kab wypisać polskuju hazetu za pasrednictwam jaho. Žonka nie zhadzilasia.

Ad hetaha razu, chodziaćy pa Kaladzie, ksiondz pačao abminac našu chatu.

Wilnia, wul. Plutonowaja 20-a.

J. Bahdanowič.

Jak żywuć u našaj wioscy.

Naša wioska Skarada, Džuinaŭskajhminy, Wialejskaha paw.

lażyć pry hranicy bałšawickaj. Pry samaj hranicy, heta znača, jak u miašku, tolki jon nie zawiazany. Ciażka nam żyć, siadzim u chłodnych chatach, bo nia majem čym abahreć, nia ma apału.

M. P.

Ja rad z „Chr. Dumki.“

Dziawieniški. Atrymaŭ ja „Chr. Dumku,“ za katoraju wielmi dziakuju. Ja tak palubiŭ jaje, što naprašywaju ŭsich, kab pastali hrošy na „Chr. Dumku,“ taksama i ja, kali wymiarkuju jakuju załatoŭku, to pryšlu, bo z achwotaj chaču paddzierzyć „Chr. Dumku.“

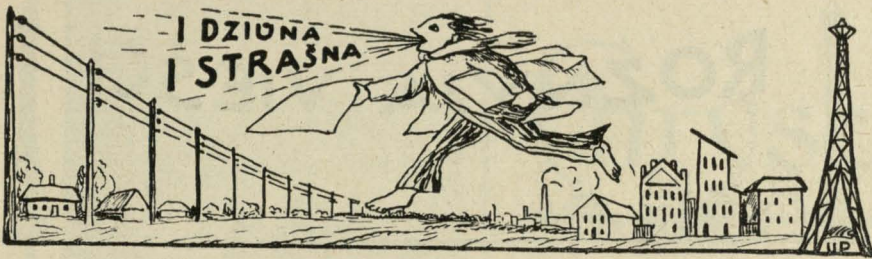
Z. K.

Budziem trymacca swajho.

Tabaryški, Wil.-Trockaha pawietu. Naša parafija badaj wyklučna katalickaja i bielarskaja. U našaj parafii šyroka wialasia bielarskaja kulturna-aśwjetnaja rabota — praz Hurtok B.I.H. i K. Ciapier, kali B.I.H.K. źlikwidawali, my budziem trymacca swajho, pašyrajućy „Chr. Dumku.“

Merečanin.

Kajzer-Wilhelm jznoŭ zdarowy:
Pa-staromu siaćeć drowy.
Kaža: „Pień, choć i ćwierdziejšy,
Z usich tronaŭ najmacniejšy!
Bo na tronie, jak u trascy,
Siadziš tolki ŭ čužoŭ lascy...“
Tak haworyć, a dni liča,
Ci mo' Hitler nie pakliča?

Geryng chaty nia pilnuje:
Ŭsio paluje, dy paluje!
Prosta z Rymu, biaz pryypnyku,
Ledž uskočyŭ na mašynku
I, jak kaža wiestka świeža,
Machnuŭ Geryng ŭ Bielawiežu.
Ažno Stalinu nia śpicca,
Jamu chitry Niemiec śnicca:
Jon waroža, ŭ „wusy duje“ —
Čamu Geryng tak paluje?
Stalin kliča Litwinowa:
„Ty lażyš, jak čornabrowa,
Buržu — kaža — čas marnuješ —
Čamu-ž ty nie zapaluješ?“
„Litwin“ kaža: „Palawaci
Ja rad, dy... bajuš stralaci;
Bo dzie tolki zapaluju,
Dyk pudłuju i pudłuju!“
Stalin kaža: „K' stienkie stanieš—
Zara lekcyju dastanieš:
Sam Wyšinyski wučyc budzie —
Tolki, brat, rasšpiliš hrudzi...“

Baba ŭ Sojmie praŭdy choča.
Ŭ Wilni Cat swajo sakoča.
Jana kaža, što my—ludzi.
A Cat krepka bjecca ŭ hrudzi,
Prysiahaje i tłumaczyć,
Što — jon kaža — nas nia bačyc.

Jon kryčyc ŭ swajoj hazecie:
„Bielarusaŭ niet na świecie!
Pierš byli, dy, niebaraki,
Pierajšli usie ŭ Palaki:
Ŭsie ksiandzy, papy z dziakami,
Jak u buć, paležli sami —
Ŭsie spalšcyliš hladka-čysta,
Apyrč tolki kamunistaŭ...“
Nie pamoža krem waronie —
Darma, Pani, nas baronie:
Chto pić choča—ŭ karčmu zajdzie,
Chto bić choča—pałku znajdzie.—
Boh — wysoka, Sojm — daloka:
Horkich ślozaŭ — poŭna woka...“

Doŭha Kot stahnaŭ, kruciusia,
Až nareście „akaciusia“:
Prywialosia „kacianiotka“ —
Deklaracyja sałodka.
Śpisaŭ świežuju prahramu
Sa staroj — jak telehramu —
Punkty dobra skaraciŭšy,
Pry tym ŭ wočy dym puściŭšy.
Kamunistam daŭ pa zadzie,
Swaim radzie, **žydom** kademie, —
Kadzialnicaj bjeć pa lebie;
Ksianzom kaža: „Boh jość
[ŭ niebie!...“
A endeki, „proša-pana!“
Astalisia za parkanam:
Ŭsio skrabucca kala wucha,
„Deklaracyja — kažuc — sucha!“
Ŭkraincy štoš čakajuć:
Ŭ bocie pałčykom kiwajuć.
Bielarusy — pływuc wieści —
Z tym „katom“ nia choćuc sieści.

Lawon Wietrahon.

pawietranych siłaŭ świerdziŭ, što
ŭ SSSR jość 7000 wajskowych sa-
malotaŭ, z jakich 2000 najnawiej-
šaj kanstrukcyi.

× **Ŭ Finlandyi** niadaŭna ad-
bylisia wybary prezidenta, u wy-
niku jakich na prezidenta wybra-
ny Kallio, jaki I sakawika raspa-
čaŭ ŭradawanie. Hałasawała za
im partyja ahrarnaja, socyjalisty
i časć liberałaŭ.

× **Naharoda tym, što wyswi-
stali Nehusa.** Ad troch užo ha-
doŭ pryznajuć u Medjolanie, u Ita-
lii, litarackuju naharodu za naj-
lepšy twor italijanskaha hazetčy-
ka, abo za pastupak, jaki pryno-
sić stawu hazetčykom. Ŭ hetym
hodzie, za hodny naharody pastu-
pak pryznali wyświstaŭnie itali-
janskimi hazetčykami Nehusa, ca-
ra Abisynii, uwachodziačaha na
pasiedžaŭnie Lih Nacyjaŭ i pry-
znali im naharodu ŭ sumie 2500
liraŭ. Cikawa, što naharoda za
chulihanstwa jašče da hetaha ča-
su aprača Italii, niezdie da-
siul pryznawana nia była.

× **Ŭ Abisynii** spakoju niam.
Ŭ pałowie lutaha ŭ Addis-Abebie
na italijanskaha wice-karala Abi-
synii Grazianaha i jaho tawaryšaŭ
kinuli bomby. Adłomak bomby
trapiŭ Grazianaha i astaŭsia ŭ loh-
kich. Taksama ciažka ranieny hien.
Liot, jaki tawaryšyŭ Grazianiamu.
Ŭ suwiaz i hetym adrazu aryšta-
wali ŭ Addis-Abebie 2000 žycha-
roŭ. Ŭ jakich znajšli aružža, tych
razstralali, nad reštaj wiadziecca
śledztwa. Ŭ niekatorych miascoch
paŭstaje časta suproć italijancaŭ
narod, dachodzić da farmalnych
bajoŭ z italijanskim wojskam.

× **Ŭ Mandžuryi** nia lepš, jak
u Abisynii. Wiadziecca tut party-
zanckaja baračba miascowych lu-
dziei z japoncami.

× **Ŭ Hišpanii** wialikich źmie-
naŭ niam. Prawyja, uziaŭšy Ma-
lagu, dalej napierad pasunucca
nijak nia mohuć. Madryt prawym
jašče ŭščiaž nie paddajecca. Apo-
šnim časam Francyja, Anhlia, Sa-
wiiety, Niemcy, Italija i Partuhali-
ja dahawarylisia miž saboj i pasta-
nawili nie pamahać wajujućym sta-
ronam Hišpanii i inšych da hetaha
nie dapaŭščać. Jak heta jany
wykanajuć, niawiedama, tymbolš,
što SSRR i Partuhalija abierahać
bierahi Hišpanii admowilisia.

× **Ŭ Anhlii** wialikaje ażyŭle-
nie. Pobač z idućym zbrajeŭniem
na mory i ziamli kipić padhata-
waŭčaja rabota da karanacyi Ju-
raha VI, jaki ŭstupiŭ na karaleŭ-
ski pasad paśla Edwarda VIII, što
zroksia karaleŭskaha pasadu. Žy-

Z p a l i t y k i

× **Kanhres nacyjanalnych**
mienšaściaŭ sioleta adbudziecca
ŭ Londanie 7—9 lipnia. Heta bu-
dzie XIII kanhres. Biel. Nac. Ka-
mitet u Wilni užo atrymaŭ na ja-
ho zaprosiny.

× **Sproba nowaj palityčnaj**
arhanizacyi ŭ Polšcy. 21.11 siol.
pałk. Ad Koc abwieściŭ praz rad-
jo deklaracyju nowaj palityčnaj
arhanizacyi. Woš-ža arhanizacyja
heta pryaminaje daŭniejšaje BB.
Ab bielarusach nie spatykajem
tam ničoha.

× **Wybary prezidenta miesta**
Łodzi. Na prezidenta miesta Ło-

dzi byŭ niadaŭna wybrany Nor-
bert Barlicki — sacyjalist. Mini-
sterstwa jaho nie začwierdziła.
Sacyjalisty zajawili, što na znak
demanstracyi wybiaruć jaho druhi
raz. I sapraŭdy wybrali. Što budzie
dalej, — niawiedama.

× **1500 sudoŭ u praciahu ho-
du za abrazu polskaha narodu.**
Z pasiarod karnych sudoŭ zwaro-
waje na siabie ŭwahu lik sudoŭ
za abrazu polskaha narodu. Ŭ pra-
ciahu 1936 h. Sudy razhledzili
1500 takich sprawaŭ.

× **Pawietranaja siła SSSR.**
Na kanhresie sawietaŭ načalnik

U prawasłaŭnych

Ab biełaruskaj mowie pryzabyŭ.

Nowy kiraŭnik Haradzienska-Nawahradzkaj prawasłaŭnaj eparchijaj episkap Sawwa źwiarnuŭsia niadaŭna z zaklikam da paduładnaha sabie duchawienstwa, kab jana dla dabra Carkwy i Dżaržawy dobra nawučylasia polskaj mowy i polskaha prawapisu.

Wiedama, duchawienstwu dżaržaŭnuju mowu treba wiedać, ale treba jamu tak-ža wiedać i mowu prawasłaŭnaha narodu, a znača — i mowu biełaruskaju. Tymčasam episkap ab hetym i pryzabyŭ. Usialak bywaje na hetym Bożym świcie!

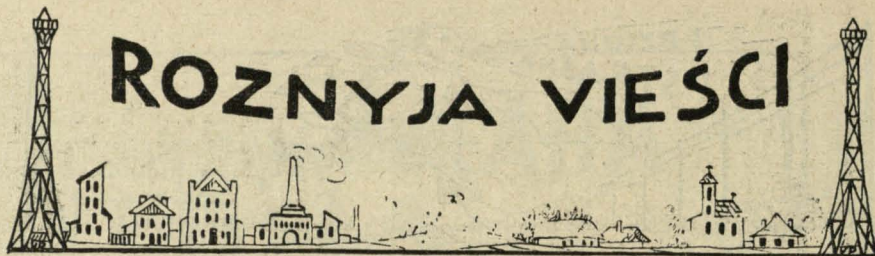
juć ciapier tam z pryčyny karancyi modnyja dla karala i jaho žonki fraki i sukienki, spradžajucca miż saboj lordy, katory z ich maje padać biełuju rukawičku karalu padčas karancyi, a katory maje padasłać karalu dywan pad nohi, zaprasili taksama Nehusa, z čaho Italija duža niezdawolena.

× **U Meksyku** pamieščaŭnie Trockaha ścieraže biezpieraryŭna 30 milicyjantaŭ. Aprača taho milicyjanty na matacyklach časta abžaždžajuc wakolicu, bo meksykanskaja presa razhałasila wiestku, što z Eŭropy wyjechali ludzi, jakija choćuc zabić Trockaha.

× **19-tyja ŭhodki abwieščaŭnia niezaležnaści Estonii.** 24 lutaha estoncy światkawali 19 tyja ŭhodki abwieščaŭnia ichniaj baćkaŭščyny wolnaj dżaržaŭaj. Abwieščaŭnie heta adbyłsia 24 lutaha 1918 hodu.

× **U Litwie ŭ Koŭnu** prywiazli 35 zwanoŭ, jakija zawiesili na wiežy wajschowaha muzeju. Jany zazwanili-b tady, kali-b Litwa zdabyła Wilniu. Wiežu hetu nazwali „Wiežaju miortwych zwanoŭ“.

× **Hrecyja** tak-ža ŭwaružajucca. Niadaŭna ŭrad zamowiŭ u Turečynie bombaŭ na sumu paŭtara milijona tureckich funtaŭ. Ahułam sioleta zbrajeŭnie raście na celym świcie.

— **Wajna arloŭ z bacianami.** Žychary Afiun Karahisser (Turcija) zaŭważyli, što ad dwuch hadoŭ, pieralatajučyja tam hramady bacianoŭ, atakujuć arły. Siarod ahušajučaha kryku adbywajucca baračba dziubami i pazurami. Asabliwa sioleta zajadla wiadzecca hetaja baračba.

Štodzień pole, lažačaje ŭ wakolicy Afiun Karahisser, husta zasiawajuć trupy bacianoŭ i arloŭ, jakija hinuć u baračbie z saboj. Tysiačy ptuśak jość rannych. Kali nastanie zmurok, ptuśki razłatajucca, kab nazautra iznoŭ z uzmocnienymi silami wiarnucca da baračby. Zababonnyja žychary tych wakolicaŭ kažuć, što heta jość waražboj na krywawuju wajnu na ziamli.

— **Prylot ptuśak.** Z Polšcy pawiedamlajuć, što rybaki na paŭwostrawie Helu zaŭważyli prylot ptuśak z cioplych krajoŭ. Pieradusim waročajucca dzikija husi, polnyja i lasnyja žaŭranki, a tak-ža špaki.

— **U Šwecyi** palepšala žyćcio i ludzki wiek pradoŭżyłsia. Śmiarotnaść značna pamiešyłasia. Čamu? Bo zaznačajucca bołšy postup lekarskaj nawuki, ludzi bołš dbajuć ab čystatu i paradak u chacie i haspadarstwie, a cely kraj pabahaćieŭ. Siaredniaja daŭžynia žyćcia ŭ mužčyn 60 hadoŭ (100 hadoŭ tamu byla da 40 hadoŭ), a žančyn — 63 hady (100 h. tamu — 43 hady).

— **Kraža raz na 100 hadoŭ.** Na małeŭkim wostrawie Horsen, jaki naležyć da Norwehii, žywie niekalki tysiać asob. Na hetym wostrawie niama zladziejaŭ. Astatni wypadak kraży, kali adzin hramadżianin abakraŭ druhoha, zdaryŭsia aŭ u 1834 hodzi. Damy i kramy nie začynialisia nawat unočy. Pieršy wypadak kraży pa 100 hadoch zdaryŭsia ŭ hetym hodzi. Žychary taho wostrawu kažać, što heta zrabili nia ichni ziamlak, a niejki marski bandyt. Hety wypadak mocna ŭzwarušyŭ žycharoŭ taho wostrawu.

— **Katalicki Kaścioł u Sawietach.** Abstawiny, u jakich znachodziцца Katalicki Kaścioł u Sawietach, jość wielmi ciažkija. Kala tysiačy ksiandzoŭ znachodziцца ŭ koncentracyjnych łahierach. Na 410 kaściołaŭ — adčynienych jość uslaho 11, jakija abstuhowywaje usiaho 10 ksiandzoŭ. 1 ksiondz prypadaje tam na 130 tysiać wierujučych.

— **200 milihramaŭ nikatyny zużywaje štodzienna čalawiek, jaki kuryc.** Wučonyja dakazali, što kurcy, jakija ŭ dzień kurać 40 papiarosaŭ, zużywajuć 220 mh. nikatyny, a treba wiedać, što čalawieka, da hetaha nienawyklaha, henyja 40 mh. nikatyny mohuć na śmierć atruć.

Praktyčnaje zastasawaŭnie światła, wytwarana žywiotkami. Jak ŭžo wiedama, mnoha jość žywlołak, jakija

majuć swajo światło, jak npr. u nas šyrokawiedamy światajaŭski čarwiačok. U Indyi žywuć takija awadni, pry pomacy światła katorych indyjanie łowiać rybu, palujuć, a pierš ŭżywali jak swajho rodu telehrafu na wajnie. Wo-ža paustala dumka siarod wučonych, kab wykarystać toje światło na aświatleŭnie, bo elektryčnaść jość zadarahaja i nia ŭsiudy možna jaje stasawać.

— **Na wiestku ab nałažeŭni padatku na kawaleraŭ 200 niežanatyh paštoŭ atrymali prapazycyji.** U anhielskim parlamencie zložany projekt padatku na kawaleraŭ. U dyskusii akazałasia, što ŭ samym nawat parlamencie na 600 pasloŭ jość aŭ 200 niežanatyh. Kali heta wiestka papala ŭ presu, niežanatyh pasloŭ dżiaučaty i ŭdowy začali masawa zasypać listami z prapazycyjami žanicca z imi.

Wilenskaja chronika.

— **Chleb iznoŭ padaražeje na 1 hroš.** Chleb usciaž daražeje. Aposnim časam rzyjšyłasia wiestka, što canu 1 kilahrama usich hatunkaŭ chleba jašče pawysiać na 1 hroš.

— **Kanfiskata „Przegł. Wileŭskiego“.** Wyjšaŭ № 2 hetaha časapisu i byŭ ŭladami skanfiskawany.

— **Litoŭski n-emoryjał.** Wilenskija litoŭskija arhanizacyi wyslali memoryjał Prezydentu Polšcy, u jakim usiestaronna apisana žyćcio litoŭcaŭ u našym kraju.

Paštoŭajaja skrynka.

Katalik z pad świra: Za pryslanaje dziakujem. Z wiestak skarystali. Nia sumujcie, što tam u Was hetak adnosiacca da našaj sprawy. Boh daść — pieramozam! Na abiacanaje čakajem. Prysylajcie jaknajbołš probnych adrasoŭ!

M. G. z pad Kwasaŭki: „Chr. D.“ Wam i Wašamu susiedu M. š pasyłaŭ. Nam duža pryjemna, što Wy prawasłaŭny spryjajecie nam. Tak, biełarusy kataliki i prawasłaŭnyja pawinny żyć u poŭnaj zhozdie, bo jany adzin biełarusk narod. Prysylajcie adrasy na probu!

Hr. B. Jak bačycie, drukujem. Niekatorem nie padabajucca Waša mianiuška: Biadulski, moža Wy prydumajecie štoś wiesialejšaje?

Na „Chr. D.“ prystali: T. Ž. — 1,00, A. J. S. — 1,00, Ks. I. S. — 1,00, I. Ch. — 0,60, I. H. — 5,00, P. Ch. — 1,20, S. W. — 1,00, S. K. — 0,60, Adw. P. — 0,60, Ks. A. B. — 3,00, B. W. — 1,00, R. W. — 1,20, T. J. — 0,60, K. W. — 0,60, M. I. — 2,40, F. S. — 2,40, H. S. — 2,40, Ks. prałat H. B. — 20,00.

(d. b.).

„Chr. Dumka“ wychodzić: 5 i 20 kožnaha miesiaca. Padpiska na hod — 2 zł. 40 hr., na paŭhoda — 1 zł. 20 hr., na try miesiacy — 60 hr. Cana asobnaha numeru — 10 hrašoŭ. Adras Redakcyi i Administracyi: Wilnia (Wilno), Zawalnaja wul. № 1—2.

Redakcyjnaja Kalebija: Ks. Dr. I. Rešeć, Wincuk Adwažny, Ks. Ad. Stankiewič, W. Jermakowič. Adkazny redaktor KS. AD. STANKIEWIČ. × Časapis wychodzić z dazwołu duchoŭnaj utady. × Wydawiec „BIELPRES“.

Biełaruskaja Drukarnia im. Fr. Skaryny, Wilnia, Zawalnaja wul. № 1.